

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Tdo/87/2017
Identifikačné číslo spisu: 1515010307
Dátum vydania rozhodnutia: 22.03.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Juraj Kliment
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:1515010307.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Juraja Klimenta a sudcov JUDr. Petra Hatalu a JUDr. Petra Szaba v trestnej veci obvineného Z. M. pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Tr. zák., prerokoval na neverejnom zasadnutí konanom 22. marca 2018 v Bratislave dovolanie obvineného Z. M. podané prostredníctvom jeho obhajcu Mag. Mgr. Mareka Paru proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 14. apríla 2016, sp. zn. 4To/12/2016, a rozhodol

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Tr. por. dovolanie obvineného Z. M. sa o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 24. septembra 2015, sp. zn. 3T/12/2015, uznal obvineného Z. M. vinným zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1 Tr. zák. na skutkovom základe, že

dňa 17. mája 2011 v čase asi o 15:30 hod. pri mŕtvom ramene „K.“ v Bratislave - Petržalke pristúpil ku poškodenej Ing. P. A., uchopil ju a otočil chrbtom k nemu, povedal jej, že má pri sebe nôž a ak bude klásť odpor alebo volať o pomoc, použije ho, potom jej rozkázal, aby si ľahla a vyzliekla sa, následne sa vyzliekol, ľahol na poškodenú a vnikal svojím údom do vagíny, pričom agresívne držal poškodenú za vlasy a hovoril jej, aby vzdychala, následne ju donútil k orálnemu styku, ktorý striedal s vaginálnym, nakoniec, asi po 10 minútach ejakuloval do jej úst a potom odišiel na neznáme miesto smerom do Petržalky, čím týmto konaním spôsobil poškodenej Ing. P. A. trvale bytom I. X, I. kompletne rozvinutú a dlhodobo pretrvávajúcu posttraumatickú stresovú poruchu.

Za to okresný súd obvineného odsúdil podľa § 199 ods. 1 Tr. zák. v spojení s § 36 písm. j), l) Tr. zák. a § 38 ods. 2, ods. 3 Tr. zák. k trestu odňatia slobody vo výmere 5 (piatich) rokov. Podľa § 48 ods. 2 písm. a) Tr. zák. ho súd pre výkon trestu zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Podľa § 288 ods. 1 Tr. por. súd poškodenú Ing. P. M. A. so svojím nárokom na náhradu škody odkázal na občianske súdne konanie.

Proti tomuto rozsudku podal prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava V (ďalej len „prokurátor“),

obvinený Z. M., ako aj poškodená Ing. P. M. A. odvolanie, o ktorom Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozhodol rozsudkom zo 14. apríla 2016, sp. zn. 4To/12/2016, tak, že napadnutý rozsudok podľa § 321 ods. 1 písm. e), f), ods. 2 Tr. por. zrušil vo výrokoch o treste a náhrade škody a sám podľa § 322 ods. 3 Tr. por. obvinenému M. podľa § 199 ods. 1 Tr. zák. v spojení s § 36 písm. l) Tr. zák. a § 38 ods. 3 Tr. zák. uložil trest odňatia slobody vo výmere 7 (siedmich) rokov. Podľa § 48 ods. 2 písm. a) Tr. zák. ho súd pre výkon trestu zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia. Podľa § 287 ods. 1 Tr. por. obvineného zaviazal k náhrade škody poškodenej Ing. P. M. A. vo výške 2.230,29 € a vo zvyšnom rozsahu ju podľa § 288 ods. 2 Tr. por. odkázal na občianske súdne konanie. Súd zároveň podľa § 319 Tr. por. odvolanie obvineného Z. M. zamietol.

Proti tomuto rozsudku bolo okresnému súdu 13. októbra 2017 doručené dovolanie obvineného Z. M. podané prostredníctvom jeho obhajcu Mag. Mgr. Mareka Paru, advokáta so sídlom Šancová 48, 811 05 Bratislava.

V podanom dovolaní obvinený M. uplatnil dovolacie dôvody § 371 ods. 1 písm. c) a i) Tr. por., t. j. zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. poukázal na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veciach Barbar Ahmad a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 6. júla 2010, č. 24027/07 a Deweer proti Belgicku z 27. februára 1980, č. 6903/75, na podklade ktorých namietal, že prokurátor môže v konaní o dohode o vine a treste bez uvedenia dôvodu znížiť dolnú hranicu trestnej sadzby o jednu tretinu (§ 39 ods. 4 Tr. zák.) a obvinený nemá možnosť toto jeho autonómne rozhodnutie zvrátiť. V prípade, že sa domnieva, že návrh prokurátora nie je primeraný alebo že dochádza ku kumulácii dôvodov pre mimoriadne zníženie trestu, dostáva sa odmietnutím dohody do nevýhodnej situácie, keď bez toho, aby odvolal uznanie viny, riskuje uloženie prísnejšieho trestu. Je v rozpore so spravodlivým súdnym konaním, keď nie sú dané také dohodovacie parametre, ktoré by zaručovali rovnosť subjektov pred zákonom, a zároveň keď snaha obvineného o dosiahnutie nižšieho ako prokurátorom navrhovaného trestu, môže viesť bez zmeny okolností k uloženiu výrazne vyššieho trestu.

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. uviedol, že krajský súd v rozsudku pri hodnotení poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. j) Tr. zák. prihliadal na odsúdenia, ktoré boli zahladené, a tieto vzal do úvahy pri úprave trestnej sadzby a v konečnom dôsledku aj pri ukladaní trestu. Zahladenie odsúdenia má pritom hmotnoprávny účinok, t. j. na osobu obvineného sa hľadí, akoby nebol trestaný. V opačnom prípade by sa stratila akákoľvek motivácia toto zahladenie dosiahnuť.

Na podklade týchto skutočností obvinený M. navrhol, aby dovolací súd podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vyslovil, že rozsudkom krajského súdu bol z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), i) Tr. por. porušený zákon v jeho neprospech a súčasne podľa § 386 ods. 2 Tr. por. tento rozsudok zrušil a podľa § 388 ods. 1 Tr. por. mu prikázal vec v potrebnom rozsahu znovu prerokovať a rozhodnúť.

K podanému dovolaniu sa 8. novembra 2017 vyjadril prokurátor tak, že ho navrhol zamietnuť. Uviedol, že k žiadnemu, tobôž nie závažnému porušeniu práv nedošlo. Nie je pravdou, že by prokurátor s obvineným napriek jeho záujmu a snahe nekonal alebo že by ho akokoľvek tlačil k prijatiu ponúkaného trestu. Aj námietky obvineného týkajúce sa parametrov dohodovacieho konania označil za irelevantné, zvlášť v prípade, že tieto sú všeobecne akceptované a rešpektované viac ako 10 rokov bez toho, aby bolo potrebné ich akokoľvek modifikovať. Ak sa odsúdený domnieval, že boli dané dôvody pre mimoriadne zníženie trestu, mohol navrhovanú dohodu odmietnuť (čo sa aj stalo) a súdu predložiť dôkazy o okolnostiach, ktoré uloženie zníženého trestu odôvodňujú. So všetkými okolnosťami rozhodnými z pohľadu uloženia trestu pod dolnú hranicu trestnej sadzby sa v napadnutom rozsudku krajský súd vysporiadal.

Aj s námietkami týkajúcimi sa nepriznania poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. j) Tr. zák. sa krajský

súd na s. 8 rozsudku vysporiadal, keď vysvetlil, že ak páchatel'ovi svedčí fikcia neodsúdenia, nie je možné predchádzajúce odsúdenie vyhodnotiť v intenciách § 37 písm. m) Tr. zák.; táto fikcia však nebráni tomu, aby súd pri objasňovaní spôsobu života páchatel'a zisťoval povahu a závažnosť takýchto odsúdení a prihliadol k nim pri úvahe o tom, či obvinený viedol pred činom riadny život. Keďže obvinený M. bol doposiaľ 10x súdne trestaný, správne súd uzavrel, že riadny život nevedol.

Dňa 24. novembra 2017 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie poškodenej Ing. P. M. A., ktorá navrhla, aby rozsudok krajského súdu bol v plnom rozsahu vykonaný.

Poukázala na to, že obvinený nevykonal žiadne úsilie, aby spôsobenú a súdom priznanú škodu nahradil. Odmietla, že by bol na neho vyvíjaný nátlak a pripomenula tiež, že znalec jednoznačne skonštatoval danosť ovládacích a rozpoznávacích schopností. Pripomenula, že obvinený odmietol spoluprácu pri ambulantom znaleckom vyšetrení, odmietol pletyzmografické vyšetrenie, konal obštrukčne a priznal sa až po tom, ako bol jednoznačne identifikovaný na základe DNA analýzy. V súvislosti s jeho trestnou minulosťou zdôraznila, že obvinený bol štyrikrát vo výkone trestu odňatia slobody a viackrát bol odsúdený na podmienený trest odňatia slobody. Poukázala tiež na vlastné zdravotné problémy, ako aj na závery znaleckých posudkov, podľa ktorých u obvineného ide o psychosexuálne nezrelého jedinca, s problematickým rozvojom plnohodnotných vzťahov ... má zvýšené, dostatočne nekanalizované sexuálne pudenie so sklonom k násilnickej sexuálnej interakcii atď.

K vyjadreniam prokurátora a poškodenej sa žiadna zo strán ďalej nevyjadřila. Spisový materiál bol spolu s dovolaním Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) riadne predložený na rozhodnutie 29. decembra 2017.

Následne najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) predbežne preskúmal dovolanie obvineného Z. M. i predložený spisový materiál a zistil, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Tr. por.), bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 2 písm. b) Tr. por.), prostredníctvom zvoleného obhajcu (§ 373 ods. 1 Tr. por.), po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov (§ 372 ods. 1 Tr. por.), v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Tr. por.) a na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 3 Tr. por.). Zároveň ale zistil aj to, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, lebo je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Na úvod dovolací súd upozorňuje, že námietky obvineného M. nesmerujú k porušeniu ustanovení upravujúcich konanie o uznaní viny a prijatí trestu (§ 232 a nasl. Tr. por.), ale spochybňujú súlad tejto právnej úpravy s čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Na preskúvanie takéhoto súladu však najvyšší súd nie je oprávnený, keďže tzv. abstraktná kontrola ústavnosti je v zmysle čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy SR zverená výhradne Ústavnému súdu Slovenskej republiky. Ak teda prokurátor a následne vo veci príslušné súdy konali v súlade a v medziach zákona (čo obvinený v rozsahu dohodovacieho konania ani nespochybňuje), potom uplatnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. nemôže byť daný.

I napriek tomu, najvyšší súd, vedomý si svojej možnosti iniciovať konanie o súlade právnych predpisov (viď § 18 ods. 1 písm. d) v spojení s § 37 a nasl. zákona č. 38/1993 Z. z.), konštatuje, že žiaden rozpor napadnutých ustanovení s Dohovorom nezistil. Problematikou dodržiavania procesných záruk pri uplatňovaní inštitútu tzv. dohody o vine a treste sa EŠLP už v minulosti niekoľkokrát zaoberal (viď Babar Ahmad a ďalší proti Spojenému kráľovstvu zo 6. júla 2010, č. 24027/07, príp. Sadadjev proti Bulharsku z 5. októbra 2006, č. 58733/00). A hoci samotnú existenciu dohody nikdy nespochybnil (obdobná úprava je bežná v kritickej väčšine členských štátov Rady Európy), formuloval určité zásady, ktoré musia byť v každom jednotlivom prípade dodržané, aby aplikácia takéhoto postupu nevybočovala z rámca spravodlivého procesu. O takúto situáciu (okrem iného) nepôjde aj vtedy, i/ ak bol rozdiel medzi oboma trestami taký veľký, že sa vyvíjal neprimeraný tlak na obvineného, aby uznal vinu, ii/ dohoda o vine a treste vyvíjala taký tlak na obvineného, že celkom narušila právo neobviňovať seba samého, iii/ dohoda o vine a treste bola jedinou možnou cestou, aby sa obvinený vyhol trestu tak závažnému, že bol

v rozpore s čl. 3 Dohovoru.

I keď obvinený M. formálne spochybňuje poslednú zásadu (bod iii/ vyššie), v žiadnej časti dovolania nevysvetlil, ako dospel k záveru, že jemu hroziaci trest (vo výmere 5 - 10 rokov) by bol v rozpore s požiadavkou zákazu neľudského alebo ponižujúceho trestania. Pokiaľ ide o všeobecnú výčitku, že ako obvinený nemal možnosť „zvrátiť autonómne rozhodnutie prokurátora“, dovolací súd pripomína, že tak, ako je vo výlučnej právomoci obvineného uzavrieť dohodu o vine a treste, rovnaké právo má aj prokurátor. Ak by obvinený - na rozdiel od prokurátora, mal možnosť „zvrátiť“ jeho autonómne rozhodnutie, len ťažko by bolo možné hovoriť o dohode medzi dvoma stranami s rovným postavením.

K rozdielom v trestných sadzbách najvyšší súd dodáva, že je prirodzené, že obvinení sú výmenou za znížený trest motivovaní, aby sa priznali a vzdali sa verejného a častokrát aj časovo náročného prejednávania veci pred súdom. Vzhľadom na to, že rozdiel medzi hroziacim trestom a trestom, ktorý by mohol byť obvinenému uložený v prípade uzavretia dohody nesmie byť vyšší, ako jedna tretina dolnej hranice trestnej sadzby (§ 39 ods. 2 písm. d) Tr. zák. s obmedzeniami podľa § 39 ods. 4 Tr. zák.), najvyšší súd nezistil rozpor s požiadavkou zákazu neprimeraného tlaku (k tomuto porovnaj rozsudok ESLP vo veci Deweer proti Belgicku z 27. februára 1980, č. 6903/75). Navyše, dovolací súd pripomína, že uzavretie dohody nie je iba v dispozícii procesných strán, keďže v zmysle § 334 ods. 2, ods. 3 Tr. por. je povinnosťou súdu dohodu preskúmať z pohľadu jej zákonnosti, zrejmej neprimeranosti a spravodlivosti. Ak by napríklad súd dospel k záveru, že dohoda je z pohľadu druhu a výmery trestu nespravodlivo prísna, má možnosť ju neschváliť a uznesením vrátiť vec do prípravného konania.

Nad rámec uvedeného najvyšší súd dodáva, že po tom ako bol pokus o uzavretie dohody neúspešný, obvinený dal vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. c) Tr. por., ktoré súd podľa § 258 ods. 7 Tr. por. prijal (č. 1. 235). V dôsledku tohto postupu už súd nebol viazaný trestnou sadzbou a mohol obvinenému uložiť trest aj pod dolnú hranicu trestnej sadzby (k tomuto viď stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 27. júna 2017, sp. zn. Tpj 55/2016, uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu SR a rozhodnutí súdov SR pod R 44/2017). Takúto možnosť však okresný, ale predovšetkým krajský súd nevyužili a s poukazom na spôsob spáchania činu, mieru zavinenia a následky činu, uložili trest v hornej polovici upravenej trestnej sadzby (viď s. 9 ods. 4 - s. 10 ods. 1 rozsudku krajského súdu).

Aj ostatné aspekty tohto typu skráteného konania dávajú dostatočné garancie o dodržaní všetkých atribútov spravodlivého procesu (predovšetkým vo vzťahu k bodom ii/ a iii/ vyššie viď § 232 ods. 1, ods. 6 Tr. por., § 233 ods. 3 Tr. por., § 331 ods. 1 písm. b) Tr. por. príp. § 333 ods. 3 Tr. por., príp. § 333 ods. 4 Tr. por.). V tomto smere dovolací súd dopĺňa, že v rozsudku Natsvlisvili a Togonidze proti Gruzínsku z 29. apríla 2014, č. 9043/05, štrasburský súd rozhodol, že k porušeniu čl. 6 Dohovoru nedošlo nakoľko i/ sťažovateľ dobrovoľne uzatvoril dohodu, plne si uvedomujúc relevantné okolnosti a následky s tým spojené (bol to on, kto uzatvorenie dohody navrhol), ii/ sťažovateľ bol právne zastúpený vo všetkých štádiách procesu, vrátane fázy vyjednávania s prokurátorom o dohode o vine a treste, iii/ sťažovateľ pri viacerých príležitostiach pred prokurátorom a sudcom dohliadajúcim nad platnosťou dohody potvrdil, že rozumie obsahu dohody, ako aj právnym následkom, ktoré z nej pre neho vyplývajú, iv/ presné podmienky dohody, ktoré boli sťažovateľom podpísané a obsahovali zhrnutie vyjednávania, ktoré k nim viedli, boli predložené sudcovi na posúdenie na verejnom pojednávaní, a v/ prejednávajúci sudca nebol povinný dohodu schváliť. Na podklade týchto skutočností najvyšší súd žiadne porušenie práva na obhajobu nezistil.

Ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Tr. por. nebol daný.

Vo vzťahu k účinkom zahľadania predchádzajúcich odsúdení najvyšší súd už v minulosti vysvetlil, že právna fikcia, že sa na páchatel'a hľadí, ako keby nebol odsúdený, znamená právny zánik skutočnosti odsúdenia, čo však zároveň neznamená zánik skutočnosti, že páchatel' spáchal trestný čin. Z uvedeného potom plynie, že ak skoršie odsúdenie obvineného bolo medzičasom zahladené, toto nemožno síce vyhodnotiť ako priťažujúcu okolnosť podľa § 37 písm. m) Tr. zák., ale mechanicky ani ako poľahčujúcu

okolnosť podľa § 36 písm. j) Tr. zák. (bližšie vid' R 10/1974). Krajský súd teda postupoval správne, keď dospel k záveru, že obvinený pred spáchaním skutku riadny život nevedol.

Keďže iné námietky obvinený M. nevzniesol, dospel najvyšší súd k záveru, že uplatnené dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. c) a i) Tr. por. nie sú dané, a preto jeho dovolanie na neverejnom zasadnutí postupom podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.